

อหัตการละเมิดสิทธิเด็ก ในการชุมนุมและการแสดงออก
ในช่วงปี 2563-2564 ประจำเดือน กรกฎาคม 2564

ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2564 มีเด็กถูกดำเนินคดีอย่างน้อย 51 คน ใน 47 คดี เนื่องจากประชาชนทุกคนสามารถแจ้งความรวมไปถึงคดีอาญาที่มีโทษร้ายแรงต่อใครก็ได้ซึ่งในเดือนกรกฎาคมมีการชุมนุมเกิดขึ้นทั้งหมดทั่วประเทศรวม 96 ครั้งทั่วประเทศ ในจำนวนนี้มีการสลายการชุมนุมโดยใช้กำลังจากเจ้าหน้าที่รัฐจำนวน 1 ครั้งในวันที่ 18 กรกฎาคม 2564 ในการสลายการชุมนุมครั้งนี้ เด็กอายุ 16 ปีได้รับบาดเจ็บบริเวณตาซ้ายจนมีเลือดไหลซึ่งคาดว่าจะเกิดจากกระสุนยางที่ยิงโดยเจ้าหน้าที่รัฐรวมทั้งแก๊สน้ำตาจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมทำให้ในเดือนนี้มีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ถูกดำเนินคดี 8 รายใน 4 คดี ซึ่งรายละเอียดคดีมีดังนี้

- เด็กจำนวน 1 คน ถูกตั้งข้อหาไม่พกบัตรประชาชน โดยเปรียบเทียบจำนวนเงิน 100 บาท
- เด็กจำนวน 4 คนถูกตั้งข้อหาฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ถูกควบคุมตัวโดยไม่มีหมายจับและนำตัวไปแจ้งข้อหาที่ บก.ตชด.ภาค1 ซึ่งเป็นสถานที่มิชอบด้วยกฎหมาย
- เด็กจำนวน 1 คน ถูกแจ้งข้อหาหมิ่นพระบรมราชานุภาพ (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112)และฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกแจ้งข้อหาหมิ่นพระบรมราชานุภาพ (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112) เป็นคดีที่ 2 โดย สน.นางเลิ้ง
- เด็กจำนวน 2 คน ถูกแจ้งหา ชุมนุมผิดกฎหมาย (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 215) และข้อหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงาน (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 368)
- รายละเอียดคดีในภาพรวม
 - เด็กจำนวน 8 คนถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมราชานุภาพ (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112) ในจำนวน 8 คดี โดยมี 5 รายที่ถูกแจ้งความจากประชาชนทั่วไป และอีก 3 รายถูกเจ้าหน้าที่แจ้งความในข้อหาเฝ้าพระบรมฉายาลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ และในจำนวนนี้มี 2 รายถูกแจ้งข้อหาจากการแสดงความคิดเห็นบนช่องทางออนไลน์ 1 รายถูกแจ้งพร้อมกับความผิดฐานฝ่าฝืน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ซึ่งในจำนวนนี้มีเด็กอายุน้อยที่สุด 2 รายคืออายุ 14 ปี
 - เด็กจำนวน 1 คนถูกตั้งข้อหา ยุยงปลุกปั่น (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116)
 - เด็กจำนวน 24 คนถูกตั้งข้อหาฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉินและ 5 คนถูกตั้งข้อหาฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง
 - เด็กจำนวน 3 คนถูกตั้งข้อหาฐาน อั้งยี่,ช่องโจร (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 209และ มาตรา 210)

- เด็กจำนวน 14 คนถูกตั้งข้อหา ชุมนุมผิดกฎหมาย (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 215) ซึ่งมีจำนวน 2 คนถูกตั้ง 2 ข้อหารวมกับข้อหาไม่เลิกตามคำสั่งเจ้าพนักงาน (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 216) และมีจำนวน 10 ที่ถูกตั้ง 3 ข้อหารวมกับข้อหากระทำการโดยมีหรือใช้อาวุธ(ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 140) เป็นต้น
- เด็กที่มีคดีมากที่สุด มีจำนวนคดีรวมทั้งหมด 10 คดีรวมทั้งคดี หมิ่นพระบรมราชานุภาพ (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112)
- มีเด็กจำนวน 33 คนถูกควบคุมตัวโดยไม่มีหมายจับที่ได้รับอนุญาตจากศาลฯ (จับโดยมิชอบด้วยกฎหมาย)
- ด้านคดีที่ถูกสั่งฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง อัยการมีคำสั่งฟ้องเยาวชนไปแล้ว 4 ราย ใน 3 คดี โดย 3 ราย ถูกฟ้องคดีในข้อหาฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ที่มีความร้ายแรง ในเขตกรุงเทพมหานคร จากการชุมนุม #15ตุลาไปราชประสงค์ อีก 1 ราย ถูกฟ้องใน 2 คดี ได้แก่ คดีจากการชุมนุม #มือบ1พฤศจิกายน ในข้อหาหลัก ฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และคดีจากการชุมนุม #มือบ6ธันวาคม ในข้อหาตามมาตรา 112
- มีคดีที่สิ้นสุดแล้วจำนวน 9 คดี ทั้งหมดเป็นคดีที่ข้อหาไม่สูง คดีสิ้นสุดลงโดยการรับสารภาพและเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบปรับ โดยเป็นคดีที่ถูกแจ้งข้อหาตาม พ.ร.บ.รักษาความสะอาด จำนวน 6 คดี คดีที่ถูกแจ้งข้อหาตาม พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ จำนวน 1 คดี และคดีที่ถูกแจ้งข้อหา “ก่อความเดือดร้อนรำคาญ” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 397 จำนวน 1 คดี โดยวงเงินค่าปรับอยู่ที่รายละ 100 – 2,000 บาท และข้อหาไม่พกบัตรประชาชน 1 คดี เปรียบเทียบปรับ 100 บาท

กระบวนการจับกุม

การจับกุมทุกครั้ง พบว่าเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีการตรวจสอบว่าผู้จับกุมเป็นเยาวชนหรือไม่ ทำให้เยาวชนถูกควบคุมตัวรวมกับผู้ถูกจับกุมที่เป็นผู้ใหญ่ และมักถูกใส่เครื่องพันธนาการเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการจับกุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อไปตรวจสอบการจับกุมที่ศาลเยาวชนฯ ศาลกลับมีคำสั่งว่าเป็นการจับกุมโดยชอบด้วยกฎหมายทั้งหมด ทำให้มีข้อกังขาว่าศาลเยาวชนฯ ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนหรือไม่ ทำให้มีเยาวชนถูกจับกุมตัวระหว่างร่วมชุมนุมหรือทำกิจกรรมทางการเมืองแล้ว 30 ครั้ง หลายคนถูกจับกุมหลายครั้ง รวมแล้วมีเยาวชนถูกจับกุม 22 ราย ใน 15 คดี จากการติดตามพบว่าเยาวชน 18 ราย ถูกนำตัวไปที่กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 (บก.ตชด. ภาค 1) จังหวัดปทุมธานี ซึ่งไม่ใช่สถานที่ควบคุมตัวตามกฎหมายปกติ

การละเมิดสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรม

- หลังรับทราบข้อกล่าวหา กฎหมายกำหนดให้เยาวชนและครอบครัวต้องนัดพบพนักงานคุมประพฤติ เพื่อสืบเสาะประวัติที่สถานพินิจฯ ประมาณ 2-3 ครั้ง สร้างภาระให้กับทั้งเยาวชนและครอบครัว ในขณะที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องเผชิญกระบวนการดังกล่าว
- หลังจากได้รับการประกันตัว ในชั้นก่อนฟ้อง เยาวชนต้องรายงานตัวต่อศาลตามนัดเดือนละ 1 ครั้ง จำนวน 2-3 นัด มีนัดสืบเสาะประวัติเยาวชนและครอบครัวที่สถานพินิจฯ ประมาณ 2-3 ครั้ง และนัดพบศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำของศาลเยาวชนและครอบครัว อีกอย่างน้อย 2-3 ครั้ง ขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรมที่ศาลเยาวชนฯ ออกแบบ ซึ่งคดีที่เกิดจากการร่วมชุมนุมหรือทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์นั้น แท้จริงเป็นการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หลักสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีระหว่างประเทศ ที่รัฐต้องคุ้มครองและส่งเสริมโดยไม่จำเป็นต้องหาเหตุการกระทำความผิดและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเยาวชนและครอบครัวเพื่อแก้ไข
- การเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา กฎหมายกำหนดว่าต้องไม่เคยถูกดำเนินคดีอาญาในคดีอื่น และเยาวชนต้อง “สำนึกผิด” แต่ลักษณะการดำเนินคดีการเมืองต่อเยาวชน เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะเลือกดำเนินคดีเฉพาะบุคคลจำนวนหนึ่งที่ตกเป็น “เป้าหมาย” จับตาของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เยาวชนอย่างน้อย 12 ราย ถูกดำเนินคดีมากกว่าหนึ่งคดี
- เยาวชนหลายรายให้ข้อมูลว่าหลังจากถูกดำเนินคดีความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวแย่ลง เยาวชนอย่างน้อย 2 ราย ต้องย้ายที่อยู่แยกจากครอบครัวหลัก บางรายประสบปัญหาทางการเรียนหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หลายรายรายงานว่าถูกลดการสนับสนุนทางเศรษฐกิจและถูกกดดันจากครอบครัวให้ยุติการแสดงออก อย่างน้อย 1 ราย มีอาการ PTSD จากการถูกจับกุมตัวระหว่างการชุมนุมอีกด้วย

การละเมิดสิทธิเด็กอื่น ๆ

- ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2564 เยาวชนอายุ 17 ปี 1 คน ถูกชายวัยกลางคนแต่งกายด้วยกางเกงสี kaki ขับรถจักรยานยนต์ไปที่บ้านพักของเธอ และถามหาเจ้าตัว นักกิจกรรมเยาวชนอายุ 17 ปี ได้ให้ข้อมูลอีกว่าชายคนดังกล่าวไม่ได้เปิดเผยชื่อ-นามสกุล องค์กรที่สังกัด หรือจุดประสงค์ในการจะเข้ามาพบแต่อย่างใด มีมีคำคาดการณ์ว่าชายคนดังกล่าวอาจเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากนักกิจกรรมเยาวชนคนอื่น ๆ ที่ตนรู้จัก ก็กำลังถูกตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐหน่วยต่าง ๆ สอดแนมที่พักส่วนตัวในลักษณะนี้เช่นกัน
- ในวันที่ 29 กรกฎาคม 2564 มีนักแสดงชื่อดังโพสต์ภาพการเคັปหน้าจอข้อความที่เด็กและเยาวชนวิจารณ์สถาบันฯ พร้อมข้อความในเชิงข่มขู่ว่า "ให้โอกาสเด็ก ๆ กลุ่มนี้นะ รีบไปลบเม้นช ก่อนที่จะทำให้พ่อแม่เดือดร้อน แคบไว้หมดแล้วหละ "ให้โอกาสแล้วนะ" "
- ทั้งนี้ในเดือนกรกฎาคมมีเด็กถูกละเมิดสิทธิจากบุคลากรในโรงเรียนในลักษณะการข่มขู่อย่างน้อย 2 กรณี